

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2020-12-10
Besvaras senast
2021-01-15

Till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:228 Yttrandefriheten och informationsinfrastrukturen

Yttrandefriheten är grunden för det demokratiska samhället och det demokratiska samtalet. Tätt sammanlänkad med möjligheten att sprida åsikter och information möjliggörs det demokratiska styrelseskicket.

Informationsinfrastrukturen har ständigt förändrats med tiden, och möjligheterna som kom med internet har förändrat vår informationsinfrastruktur i grunden på flera sätt. Två av de mer framträdande förändringarna är dels hur de ekonomiska förutsättningarna för dagspressen förändrats när annonsmarknaden kommit att domineras av några få globala nätjättar, dels att enskilda i dag har möjlighet att sprida åsikter och information till ett obegränsat antal människor.

Under ett par år har tidningarnas situation diskuterats i det offentliga samtalet, och enligt Institutet för mediestudier har mer än hälften av annonsintäkterna för journalistiken försvunnit från och med 2008, detta trots att annonsmarknaden vuxit som helhet. Det är en handfull globala internetföretag som konkurrerar ut svenska medier och slår på så vis ut finansieringen för svensk lokaljournalistik. Regeringens svar på situationen har varit omfattande subventioner till våra tidningsmedier.

Flera av dessa aktörer utgör i dag grunden för informationsinfrastrukturen på internet. Aktörer som Google, Facebook och Youtube är centrala för internets utveckling och för möjligheterna att hitta, ta del av och sprida information på nätet. Det innebär att ett fåtal stora internetjättar har mycket stor makt över informationsspridningen i vårt samhälle.

På marknader och i politiska system innebär ofta en otillräcklig spridning av makt problem. Oligopol på en marknad eller ett auktoritärt politiskt system genererar inte goda resultat för den stora massan på lång sikt. I det västerländska samhället har vi därför utarbetat regelverk för maktspridning i syfte att undvika att en aktör blir för dominant. På marknaden handlar det om konkurrenslagstiftning, och som politiskt system fördelar demokratin makten över alla medborgare.

Kontroll över information i samhället är sedan urminnes tider starkt förknippat med makt. Det är knappast en slump att information i diktaturer ofta är kopplat till ett parti, en person eller några få individer. Kontroll över information möjliggör kontroll över befolkningen.

Det demokratiska samhället gör ett avsteg från detta genom yttrandefriheten, vilken i sin tur möjliggör en fri debatt. Kontroll över information delas således brett i hela det demokratiska samhället. I ljuset av detta är det problematiskt om en eller några få aktörer styr över en oproportionerligt stor del av informationsinfrastrukturen eftersom det rubbar hela den demokratiska maktbalansen. Dessvärre är det den situationen vi befinner oss i nu, där några få globala teknikföretag kontrollerar en betydande del av informationsinfrastrukturen. Under de senaste åren har flera debattörer blivit bortsorterade och avstängda från nätjättarnas plattformar. Detta har drabbat alltifrån medborgarjournalister till stora nyhetsmedier och parlamentariker. De har således stängts ute från en stor del av informationsinfrastrukturen.

Det är viktigt att förstå hur dominansen på annonsmarknaden hänger ihop med problembilden rörande maktspridningen inom internets informationsinfrastruktur. Det är även viktigt att förstå vad detta förhållande innebär för yttrandefriheten samt de risker som finns i att en betydande del av vår informationsinfrastruktur styrs av några få företag som lyder under andra länders befintliga eller obefintliga yttrandefrihetslagstiftning. Detta samtidigt som de konkurrerar ut en stor del av vår traditionella informationsinfrastruktur.

Alla medborgare har rätt att uttrycka åsikter och känslor. Denna frihet ska bejakas och säkras av staten för både grupper och individer. Rättsstaten ska ge medier och organisationer ett skydd mot påtryckningar som syftar till att begränsa denna frihet. Vi måste därför föra en diskussion om hur vi skyddar exempelvis medborgarjournalister som är beroende av nätjättarnas infrastruktur.

Samhället behöver bestämma sig för hur vi ska se på de bolag som driver och äger mycket av den infrastruktur som finns på nätet. Om de faktiskt bedriver en godtycklig bortsortering av personer och idéer, ska vi då kunna kräva redaktionellt ansvar av dem? Om de enbart ska ses som infrastrukturbolag, är det då rimligt att samhället kan utkräva ansvar av dem för den information som förmedlas i deras kanaler? Vi utgår från yttrandefrihetsperspektivet. Utifrån det valet, nätplattformarnas avgörande betydelse för den moderna informationsinfrastrukturen, och den grundläggande nätkulturen, förordar vi att de stora nätplattformarna ses som åsiktstorg.

Om plattformarna ska ses som ren infrastruktur eller ett torg är rätten till ett konto likt bankväsende, elektricitet eller vatten helt avgörande. Tills detta är

utrett är vår hållning att inget innehåll ska tas bort eller blockeras såtillvida det inte är direkt olagligt.

Det är angeläget att säkra förutsättningarna på dessa plattformar, både för bolagen och medborgarna samt för att trygga deras yttrandefrihet till fullo och det demokratiska samtalet.

Med anledning av detta vill jag fråga kultur- och demokratiminister Amanda Lind:

1. Hur ser regeringen på problematiken med att ett fåtal privata aktörer kontrollerar en så betydande del av informationsinfrastrukturen och har ministern för avsikt att vidta några åtgärder i anledning av detta?
2. Hur kommer regeringen att säkra att svenska yttrandefrihetsprinciper upprätthålls på internet i Sverige, exempelvis i de fall en betydande del av den moderna nätinфраstrukturen lyder under en auktoritär statslagstiftning?
3. Vilken är regeringens utgångspunkt i synen på de nättaktörer som utgör huvuddelen av informationsinfrastrukturen på nätet – är de att närmare likna tidningar med redaktionellt ansvar eller bör de liknas vid åsiktstorg?

.....

Aron Emilsson (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren